

ság előtt a halálra ítélt nyugodt s udvarias magatartást tanusítottak.

A horvát tartomány gyűlésen a botrányok napról-napra mind nagyobb mérvet kezdenek ölteni. Legújabbán a Starcevis párt azért intézett dühös támadást a kormány ellen, mert az nem akarja lovasatai hagyni azon választóterületen, j. an mondvá forradalmi nyilatkozatot, melyet ők a tartománygyűlést megnyitó kir. beszédre feleletül készítettek s melyben elmondják ő felsége a királynak, hogy csak kárára van a fejedelemben, hogy ha a fülét a nép szava előtt bedugja. Azért ők a feliratban szintén elmondanak mindent, még azt is, hogy ő felsége birodalma el fog pusztulni, ami azonban a horvát hazafiakat nem aggasztja, mert a horvát nemzet túléli. A felirat továbbá a legmerészebb hangon minden eddig hozott törvényt tagad, minden állapotot törvénytelennek mond, sőt még a hűséget is felmondják ő felségének. Kijelentve, hogy ők majd azzal a mértékkel mérnek másoknak, mint amilyenlen mérnek nekik. Végül így fejezik be: „Felségedtől függ a haza és alkotmány helyreállítása által lehetővé tenni, hogy a trónt ezen nép is (Már mint a hű horvát nép!) biztosítani segítse.” — Ezen javaslat ellen Horváth Mirkó, a horvát tartomány gyűlés elnöke, a nép és a kormány nevében tiltakozott, melynek aztán az lett az eredménye, hogy sem aznap, sem másnap nem folytathatták a tanácskozásokat, mivel a Starcevis pártiak megakadályozták azt.

Híre jár, hogy a tartomány gyűlést ezek után Zágrábról Eszékre helyezik át.

A magyar országgyűlésen a trónbeszédre adandó válaszfelirat vita a befőzéshez közeledek. Itt is fordultak elő izgalmas jelenetek, melyeket az országgyűlés újon választott antiszemita képviselői idéztek elő, azonban sikerült azokat minden egyéb utóhatás nélkül elenyésztenni. Az új emberek közül különösen Komlósi és Zimány antiszemita képviselők mutatják meg magokat a ház előtt nem a leghízelgőbb színben.

Mindezeknél sokkal fontosabb azonban azon törvényjavaslat, melyet Tisza Kálmán miniszterelnök a ház okt. 20-án tartott ülésében a főrendiház reformjára vonatkozólag nyújtott be. A törvényjavaslat czíme: „A főrendi háznak, mint felső háznak szervezéséről.” E szerint az új felső háznak továbbra is megmaradnak tagjaival a főherczek, az uralkodó ház minden teljes koru férfi tagjai, az ország zászlósok, a főpapok, a címzetes püspökök kivételével, s mindazon herczek, grófok és bárók, kiknek évi állami adója a 3000 frtot megüti, — azon indigenek, kik az osztrák urak háznak is tagjai, de magyarországi birtokuk után legalább is 3000 frt évi adót fizetnek. Ellenben nem lehetnek tagjai a címzetes püspökök s azok a mágnások, kiknek évi adója nem üti meg a 3000 frtot, valamint a főispánok. Politikai körökben ez intézkedést a felsőház törvényhozói függetlenségére nézve nagyon szükségesnek tartják.

TÁRCA.

Szentes multjából.

IV.

Saját tekintélyének vaskarral való védelmezése mellett, figyelmét fordított a tanács arra, hogy a vallásosság és közérköcs esorbát ne szenvedjen, de annak megsértői elvegyék méltó büntetésüket. Bizonyítja ezt az ítéletek következő sorozata:

„Anno 1742. 15. Januári. B... Sámuel a Va sárnapot megrotta; — Mivel tehát az őrléssel rontott Innepet, azért azon bűnét úgy expiálja, hogy egy vika Buzát örölyön meg és abból süttessen kenyereket és azokat a jövő Vasárnap tegye föl a szegények asztalára.”

Szokásban volt a ref. ekklesiában, hogy a templom két oldalán lévő ezteriumban asztalokat állítottak föl, s a templomba menő hívek, a szegényeknek szánt adományukat arra rakták.

„Anno 1742. 5. Juni. Agyai B... István Vasárnap reggel villákat árult és így mind abban vé tett, hogy Bíró híre nélkül vásárt ütött, mind abban, hogy Vasárnapot rontott. Az Innep rontásért megakadályoztatott, a hírnélkül való vásárról frt. 1 megbüntetett. A magunk vásárlói pedig, minden veit vil lálól, fizetnek egy—egy petakót.”

„Anno 1742. Juni. B... János akarván Szent tessen magának feleséget venni, midőn abban a do logban fáradozna, érkezének valamely jövevény emberek, kik ott emétek és bizonyosan referál ták, hogy valamely Asszonyjal hitetlenül élt; azért a Házassági dologban impediatíván, in figura Judicii mástán megvallosta, hogy azon Asszonnyal hitelen nül 12 estendőt élt; — mely törvénytelen esele kedetért 40 pálcikkal, hogy megvertesse, az egész Dominiumból erga reversales prescribaltassék — delibe ráltatott.”

„Anno 1742. 13. Xbris. Szegedi Erzsébet, Rác Bözörményi leány, ki már egyszer házájában parázsnaságba esett és ott törvényesen abrolváltatott, sub spe futurae emendationis Passusával elbocsátatott, de újabbán Debreceben Takács István nevű le gényvel megessét és itt terhét letette, azért mindkét rendbeli eszelekedeti combináltván, a Ta. Na. Do miniumból, erga reversales, teljesseggel prescribaltat ták és két ízben 20 pálcikkal megvertesse delibe ráltatott.”

„Anno 1744. 30. Márt. Vas János több halász

Lapunk szerkesztőjének sajtó-pere.

(Esküdtszéki tárgyalás.)

Budapest, 1884. október 23.

Lapunk szerkesztőjének Dr. Csathó Kálmán ellen a viszont indított kettős sajtópérben f. október 23-án indított meg a végítárgyalás, melyet az Egyet-értérő a következőkben közölök:

„Ez került esküdtszék elé oly érdekes ügy, mint a miút ma tárgyalt a budapesti sajtóbírószék. Nem a pörös felek egyénisége, nem is összehittőző sük tette érdekessé e ügyet, hanem az a szokatlan körülmény, hogy mindkettőjük vádló és vádlott is volt egyszerre. A pör tárgya meglehetősen közönsé ges Csongrád megye tisztújítására készült a egy nagy párt Balogh János szentesi polgármestert jelölte ki árvaszék elnökül s diadalra is segítette őt. A Szent es és Vidéke című hetilap 44 ik számában „Megyei választási mozgalmak és a kvalifekció” címmel mérges cikk jelent meg, melynek éle Balogh János jelöltsége, de különösen a Sima Ferenc által szerkesztett Szentesi Lap ellen fordult. E támadásra a Szentesi Lap (45 ik számában) „Egy kis replika” cím alatt válaszolt, s erre viszont a Szent es és Vi déke „Egy kis válasz a replikára” címmel és Dr. Csathó Kálmán aláírásával adta meg a feleletet. E közlésben sértést talált maga ellen Sima Ferenc lap szerkesztő s e miatt párbajra hívta ki dr. Csathó Kálmán ügyvédet, ki azonban a lovagias elégtételt megtagadva, — ellenfelét s ennek segédeit párbajra való kihívás miatt följelentette a törvényszéknek. Si ma Ferenc közöttette segédei nyilatkozatát a Szent esi Lapban és a lovagias elégtételt megtagadása miatt „gyáván”-nak bélyegezte dr. Csathó Kálmán, ki a Szent es és Vidéke 48 ik számának nyiliterében vá laszolt ellenfelének, a többi közt ezeket mondva: „Önt, kit eddig csak szerencsés szellemi avindlonek és a közélet fattyujtásának tartottam, ez időől kezdve jellemtelen, hitvány, alávaló embernek is tartom.” Sima Ferenc ez utóbbi nyilatkozatát sajtópérrel torolta meg, mire dr. Csathó Kálmán őt pörbe fogta ama cikke miatt, melyben „gyáván” nyilvá nitotta.

A törvényszék egyesítette e két sajtópört s a kir. kuria Sima Ferenc föllebbezése dacára megengedte, hogy mindkettővel egyszerre végezzen az es kúdtazék.

A tárgyalást dr. Kriszt János elnök vezette. Mészöly és Néményi szavazó bírák közreműködésével, jegyző dr. Krenedies Gyula volt. Sima Ferenc Komjáthy Bélát választotta védőjéül. dr. Csathó Kálmán pedig dr. Friedmann Bernátot. Mindkét fél megjelent ügyvédével.

Az esküdték kisorsolása előtt kijelentette Komjáthy Béla, hogy a maga visszavetés jogát át átengedi az ellenfelének, ki azt föl is használta.

Az esküdtzék rendes tagjai: Puspöky Emil, dr. Rác Géza, Jungfer Gyula, Lőrinc István, dr. Daleski Béla, ifj. Zsotner Éde, Bernátsky Antal, dr. Csengery Antal, Dercsenyi József, dr. Kelemen Gyula, Borbás Gáspár, póttárogok: dr. Kausser Gyula és Komlósy László.

Az esküdték meghitelesítése után a vádlók, il letőleg vádlottak az általános kérdésekre válaszol nak. Dr. Csathó Kálmán 26 éves, ref. vallású szentesi ügyvéd, sajtóvességet büntetve nem volt, Sima Ferenc 31 éves, ref. vallású a tiszaszabályozó társulat igazgatója és szentesi lapszerkesztő.

Fölolvassák Sima Ferenc panaszlevelét és dr. Csathó Kálmán kibocsátott nyilatkozatát, mely a Szent es és Vidéke 1883. 48. számában jelent meg.

Dr. Csathó Kálmán e nyilatkozat szerzőjének vallja magát s elvállalja a felelősséget.

Komjáthy Béla kéri, hogy olvassák föl Csathó Kálmánnak a Szent es és Vidéke 47. számában meg jelent nyilatkozatát s a sajtóügyi vizsgálóbíró előtt tett vallomását.

Dr. Friedmann Bernát ellenzi az iratok föl olvasását, de a törvényszék hosszabb tanácskozás

után elrendeli azt s egyuttal felolvastatja dr. Friedmann kérésére a szegedi királyi törvényszék büntető osztályának ítéletét, mely Sima Ferencet a párbajra való kihívás vétsége alól fölmentte.

Fölolvassák ezután dr. Csathó Kálmán panasz levelét s az alapját tevő hírlapi közlést, melyért Sima Ferenc mint szerkesztő, elvállalja a felelősséget.

Dr. Friedmann Bernát visszavonja a rágalmaszad vádját s csak a be-elletértét tartja fenn. Kéri egyuttal Sima Ferenc vallomásának fölolvassását, s mi meg is történik.

Az elnök fölolvastatja a két félre vonatkozó erkölcsi bizonyítványokat, melyeket az illetékes hatóságok állítottak ki a ezután a Sima Ferenc által bejelentett tanuk kihallgatására került a sor.

Dr. Friedmann Bernát ellenzi Pinter Gyula ki hallgatását — és mivel ehhez a másik fél ügyvéde nem ragaszkodott, a bíróság nem kért vallomást e tanutól.

Stammer Sándor Csongrád megye alispánja, kit tanukép idéztek be, arra kéri a sajtóbírószéket, hogy mentse fel őtet a tanúsítástól, mert a Szentesi Lap őt is megtámadta, tehát nem szeretne Sima Ferenc ügyében szerepelni.

Komjáthy Béla ragaszkodik az alispán kihallgatásához s kijelenti egyuttal, hogy a Szentesi Lap ezennel is meg fogja őt támadni, ha a szerkesztő meggyőződése ellen eszelekszik.

Stammer Sándor mindkét fél erkölcsiségéről csak jót mondhat, s ugyanígy nyilatkozik a többi tanu is. Névszerint Balazsovits Norbert szentesi lap szerkesztő, Bánai József takarékpénztári igazgató, Fekete Márton csongrád megyei főjegyző, Kiss Zsigmond kaszinó elnök, Dobray Sándor takarékpénztári igazgató, Magyar József ügyi tanácsos, Pólya Ferenc a szentesi 48 as kör elnöke, Ruszicski György adóhivatali főnök, Sarkadi Nagy Mihály, Szentes város polgármestere, Zolnay Károly gymnáziumi igazgató.

Az elnök ezután befejeztnek nyilvánítja a bizonyított eljárást s felhívja a félfeleket a tárgyalást.

A szünet leteltével Sima Ferenc képviselőjének, mint elsőrendű vádlóknak adja át a szót.

Komjáthy Béla, mint a vádló képviselője azon kezd beszédét, hogy a magyar esküdtzék intézmény fennállása óta most történi először, hogy az egy mással szemközt álló felek mindenike vádló és vádlott is egyszerre. Ez mindenek unikum s meg nehezíti az ügyvéd helyzetét. Mindenek előtt elmondja, hogy a két fél összetűzésének mik voltak előzményei. Az idei tisztújítás alkalmával két párt alakult Csongrád megyében. Az egyik párt, mely magában foglalta a megyének csaknem egész intelligenciáját, a mindenkiül tisztelt és becsült Balogh Jánost akarta megválasztani, s meg is választotta árvaszék elnöké. Dr. Csathó Kálmánnak a elvtársainak nem tetszett a Balogh János személye s megtámadta őt egy éles hangú hírlapi cikkben. A másik pártnak kötele se volt, hogy jelöltjeit az ilyen támadásokkal szemben megvédje. Sima Ferenc pedig azt parancsoltta meggyőződése, hogy lapjának hasábjait meg nyissa a védelem előtt. Így jelent meg a Szentesi Lapban egy cikk, mely dr. Csathó Kálmán támadá sára felelt, de a melyet nem Sima Ferenc írt. Dr. Csathó Kálmán nem tudta s nem is kereste, hogy ki a szerzője annak a cikknek a megtámadta érteke Sima Ferencet, a kinek módjában lett volna, hogy lapja révén diskreditálja Csathót, de mint lovagias férfi, ezt nem tette. E helyett elküldötte hozzá se gédeit, s az az ember, a kinek elég bátorsága volt arra, hogy más alaptalan vádakkal illessen, megtá gada a lovagias elégtételt. De még ezzel sem érte be, hanem a kihívás miatt büntügyi följelentést tett Sima Ferenc ellen. Szólok búszké rá, hogy Magyar országgal ügyvédek közt csak egy ember akadt, a ki ilyen gyáván meghátrált s röstelne, ha több is akadna. Dr. Csathó Kálmán azzal mentegőzött, hogy elvből nem ad lovagias elégtételt, de hát annak az ember nek, a ki ilyen elvet vall, nem szabad senkit meg sértenie. S dr. Csathó Kálmán, a ki a lovagias elégtételt gyáván megtagadta, most ide áll az esküdtzék elé, hogy megsértett becsülete elégtételt kapjon. Ezt

megesmérte. De Bécsy Istók tagadja és ellenben állítja, hogy maga nádgyát hozta, a melyet a Keskenyben állított ki. De annak utána ezután elvett, megvallosta, hogy ő eszelekedte, a mint is a káros embert in ft. 3. megelégítette.

Cselekedetiért pedig a lopott jószágot elvett s a felett más lopása is accedáltván, maga 24 pálcikkal, az etto pedig, a ki tuló volt azon dologban, 12 pálcikkal megvertesse.”

Érdekes a tanács főfogása az ugynevezett kritikuss esetekben.

„Anno 1743. 2. April. Kis János Kis Márton ellen ilyen pretensiot formál. Kis Márton pálinkának való esávt készítvén a kis kertben minden rekesz nélkül, a hova a Kis János disznaja a szagra be menvén, a csávás hordóba belebuván, megfulladt. Kis Márton így expiál, hogy a csáva nem volt rekesz nélkül, hanem a kis kert ajtaja be volt csánvá, de északra betörvén azon Sertés a kert ajtaját, más nap nyitva utat a kertbe.

Mindkét fél vétkenek találtatván, — Kis János ugyan, hogy Sertést meg nem rekesztette, Kis Márton pedig, hogy a féle jószágot vigyázás nélkül tartott és szomszédgyának a kárvallásra alkalmatlanságot szolgáltatott; az elveszett disznó becú szerént 6 frta becsülte, hogy a kárt mindkét rész egyaránt szenvedje — deliberráltatott.

„Anno 1759. 15. Febr. Dóci Miklós és Faragó Ádám dolga, a mennyiben Faragó a Dóci házából ellopott 155 ft közös pénzéből következett kórhöz semmi részben állani nem akart, úgy az elveszett 50 petákokra nézve is, melyet Faragó a közös pénzéből elvesztett, — megvizsgáltván — deliberráltatott.

Világosan kijöven az Faragó Ádámnak maga előttünk lett megvallásából, hogy minekelőtte azon pénz ellopott, annak némely részén, más közös pénzzel edgyütt, lét Tehereteket a Turi mezőn s ha találhattak volna több eladó marhát, azon ellopott pénznek több részét, sőt egészen is, a dolog úgy kívánván, marhákba adták volna és így consequenter, hogy azon ellopott pénz valóságilag közös pénz volt és közös kereskedést Dóci és Faragó elkövetni vélle. Erre nézve, valamint Dóci Miklós és Faragó Ádám edgy kereskedésre adván magukat, kereskedések által percipált s percipálendő hasznat edgyaránt vettek volna. Ugy hogy az ellopott 155 ft. és elvesztett 50 petákokból álló kárt is edgyaránt szenvedték, elvizgetett.”

De már ennek Faragó nem állott neki és az érdemes tanács ítéletét megfőlébbezte az uri székre és az uri szék föl is oldotta a főntebbi ítéletet akként, hogy Dóci Miklós szenvedje a 155 ft., Faragó Ádám pedig az 50 petákra terjedő kárt.

„Anno 1742. 29. a. 8bris. B... Gergelyné Sz... Györgynét vádolja, hogy tyúkot nem tarthat tőle, most is egyon ütötte a tyúkját és a Kurcába vette; — de semmit sem próbált ellene.

Azért a mit amaz érdemelt volna, ha megpróbáltatott volna, a dolog magán marad a B... né megütögette és tőlok a veszekedésről reversális vé teődök akár ft. 3.

„Anno 1742. 13. a. Xbris. N... Kata R... Mihály felesége, Bohus György lidájából sok ízben pénzt lopván, egy alkalommal Bohus György ipariájából a lopáson rajta tapasztaltatott. Bohus Györgynek feleséje Kára lévén a lopóval ft. 40. a Törvény előtt megalkudott.

In figura Judicii a maga eszelekedetét megval ván, minthegy a káros embernek is sokat fizetett és reményeg is lehet felőle. hogy jövedőben magát meg jobbjítja és Edes Örg Atya egy megmaradtot gyermeke, ki is n-iatta nagy szomorúságra jutott; azért mostani eszelekedetiért in ft. 12 convineáltassék — deliberráltatott.”

„Anno 1744. 20. April. Csongrádi Hazán Miklós panaszolja, hogy Bécsy Istók 80 kéce nádgyát elhordotta, a mint a maga nádgyát a Vetye folában

az elégtételt megszerezhetne volna más úton is, de ez neki nem tetszett. Kijelentettegy nyilatkozatban, hogy ő Sima Ferencet lovagias elégtételadásra kép telennek tartja s ezért, nem pedig az elv kedvéért utasította vissza kihívását. Ez az eljárás elítéli őnmagát. Szólok visszautasítja azt a vádat, hogy Sima Ferenc lovagias elégtételadásra képtelen, mert ő maga is büszkén vallja őt barátjának. Az esküdtzék nek két kérdést kell megválasznia: vajjon joggal nevezte e Sima Ferenc dr. Csathó Kálmán gyávának, s hogy az ilyen nyilatkozat vele szemben becsület sértés-e? Sima Ferenc úgy járt el, a hogy minden lovagias embernek eljárnia kell s talán nem is becsül né őt a szólok, ha ha máséket eszelekedett volna. De Csathó Kálmánnak, ki csak sérteni tud, de elég tételt nem ad, ki őnmagát meghazudolta, nem volt rá joga, hogy oly otromba támadással illesse Sima Ferencet. Azok a tanuk, kiket az esküdtzék előtt kihallgattak, egynek kivételével, politikai ellenfelei Sima Ferencnek, de azért ők is csak jót mondhattak róla. De szólok azért dr. Csathó Kálmán becsületessége ellen sincs kifogása, a tanuk őt is becsületes, tisztességes embernek vallották, de az egyik sem mondhatta róla, hogy egyszersmind lovagias ember is. Dr. Csathó azok közül való, kik pályájukat azzal kezdik, hogy más érdemes embereket, kik szorgalmuk, becsületes munkájuk árán elő kelő állásra tettek szert, merő irigységből becsmérelnek, sértetnek. Dr. Csathó Kálmán így bánt egykori főnökével, kinek védő szavai alatt kezdte meg praxist, mely a kezdetről írtve, nem lesz valami diesteljes. Dr. Csathó Kálmán egy közönséges letési összeg kiadását kérve, gazeumbernek nevezte levelében volt főnökét.

Az elnök félbeszakítja Komjáthy beszédét s figyelmezteti őt, hogy ez a dolog nem való a tárgyalás keretében, mert idegen személyre vonatkozik, kinek ügyét hozzájárulása nélkül itt tárgyalni nem lehet.

Komjáthy Béla tisztelettel hajol meg az elnök rendutasítására előtt s nem fogja tovább bolgyni a dolgot. E helyett elmond nevek nélkül egy történetet, mely világért sem illeti dr. Csathó Kálmán, mert ha reá vonatkoznék, minden ügyvédnek résztelnie kellene, hogy neki kártára. Tehát valaki egy közönséges letési összeget visszakérve, azt irta egykori pártfogójának, őt is ki fogják végezni nem sokára, mint a hogy kivégezték Schenk Hugót, kitől csak annyiban különbözik, hogy ez sportszerűen ütötte a rablást és gyilkosságot, míg ő glóciétytben követte el a gazságokat, hogy méltó társa az országbíró gyilkosainak stb. Kétséget sem szenved, hogy a ki ilyen dolgokat ír, az beteg, nagyon beteg. — Szólok kéri az esküdtéket, hogy mentsek föl Sima Ferencet s mondják vétkenek dr. Csathó Kálmán.

Dr. Friedmann Bernát, dr. Csathó Kálmán védője, beszéde elején utal arra, hogy kisebb városokban mindig nagy hullámokat vernek a választások s az egymással szemközt álló pártok versenyegése többnyire elkecseregett szóváltásokban s hírlapi polemikában nyilvánul. Ha elmulik a választás, a társadalmi élet visszatér régi medrébe s a k-déyek újra lecsendesülnek. Ép ezért nem kell oly komolyan venni ama szóváltásokat és polemikákat, melyekkel a versenyző felek egymást a küzdelem hevében sértetetik. A most tárgyalt esetben mindkét fél megszegte a társadalmi illem szabályait, s ha az egyik vétkes, a másik is az. Azért, hogy Csathó visszautasított egy tiltott eszelekményre való felhívást, nem lehet őt jogosan gyávának nevezni. Sima Ferenc helyesen járt volna el, ha csak segédeknek nyilatkozatát teszi közzé minden sértő megjegyzés nélkül. Különbösen még nincs eldöntve, hogy ki a nagyobb hős, az e, a ki bizonyos híressé vált pisztolyokkal megverekszik (Derültés), vagy pedig az, a ki a társadalom ferde előlételeivel szembeszáll. A két fél kölcsönösen sértette egymást, de a mig Csathó Kálmán sértése jogos és menthető, addig a Sima Ferencé büntetendő. Kéri az esküdtzékét, hogy mentse fel védettjét, de ha őt elítéli, itelje el Sima Ferencet is.

